

Besluit kwijtschelding toeslagschulden in het kader van tegemoetkomingsbeleid MSNP

Directoraat-Generaal Toeslagen, besluit van dd-mm-2024, nr. 2024-xxxxx

De Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane - heeft het volgende besloten.

Dit besluit creëert vooruitlopend op wetgeving een grondslag voor kwijtschelding van toeslagschulden voor een specifieke groep burgers die zijn getroffen door een onterechte afwijzing op hun verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling.

1. Inleiding

Bij brief van 23 april 2024¹ heeft de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst de Tweede Kamer nader geïnformeerd over de uitwerking van het tegemoetkomingsbeleid voor burgers die in een bepaalde periode ten onrechte zijn afgewezen voor een minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP)². De uitwerking van dit tegemoetkomingsbeleid wordt vastgelegd in het wetsvoorstel Wet tegemoetkoming onterechte afwijzing buitengerechtelijke schuldregeling dat naar verwachting in September 2024 wordt ingediend en met een verwachte inwerkingtreding van 1 januari 2025. Onderdeel van het tegemoetkomingsbeleid is kwijtschelding van de nog openstaande schulden bij de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen. Omdat voor toeslagschulden een wettelijke grondslag voor kwijtschelding ontbreekt, is met de Kamerbrief van 23 april 2024 toegezegd om vooruitlopend op wetgeving toeslagschulden per 1 juli 2024 kwijt te schelden. Met dit besluit wordt hieraan opvolging gegeven.

2. Goedkeuring kwijtschelding van toeslagschulden

In afwijking van artikel 31 bis van de Algemene Wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) keur ik vooruitlopend op de Wet tegemoetkoming onterechte afwijzing buitengerechtelijke schuldregeling goed dat de Dienst Toeslagen ambtshalve kwijtschelding verleent van toeslagschulden aan degene van wie een verzoek om medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling onterecht door de Belastingdienst – al dan niet namens de Dienst Toeslagen – is afgewezen, onder de voorwaarden gesteld onder 3. De kwijtschelding wordt verleend van het op 1 juli 2024 openstaande bedrag dat bestaat uit (i) de terugvordering(en), (ii) de met de terugvordering(en) samenhangende rente en kosten en (iii) de eventuele met de terugvordering(en) samenhangende opgelegde bestuurlijke boete.

3. Doelgroep en voorwaarden

1. Kwijtschelding op grond van dit besluit wordt verleend aan de belanghebbende door of namens wie:

a. in de periode 1 januari 2014 tot en met 31 maart 2021 een verzoek om medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling is gedaan en dat verzoek door de Belastingdienst onderscheidenlijk Dienst Toeslagen is afgewezen vanwege:

1°. een registratie in de Fraude Signalering Voorziening van de Belastingdienst;

2°. een kwalificatie opzet of grove schuld;

3°. een indicatie fraude;

4°. een belasting- of toeslagenschuld boven een door de Belastingdienst of de Dienst Toeslagen gehanteerd normbedrag.

b. nadien nimmer voor die belanghebbende een buitengerechtelijke schuldregeling tot stand is gekomen; en

c. nadien niet is toegelaten tot de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, bedoeld in titel III van de Faillissementswet.

2. Onder een aanbod tot een buitengerechtelijke schuldregeling wordt mede verstaan het verzoek om in aanloop naar een buitengerechtelijke schuldregeling gedurende een periode van maximaal 240 dagen geen dwanginvorderingsmaatregelen te treffen ter zake van de openstaande schuld van de belanghebbende, waarbij dit verzoek door de bevoegde instantie is behandeld als een verzoek om medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling.

¹ Kamerstukken II 2023/24, 31 066, nr. 1376.

² Met een MSNP wordt in dit kader bedoeld op zowel een buitengerechtelijke schuldregeling op basis van een saneringskrediet (schuldsanering) als op basis van een spaarsanering (schuldbemiddeling). De Belastingdienst ervaart verzoeken als een verzoek om medewerking aan een MSNP als het verzoek afkomstig is van een burger die geen zelfstandig beroep of bedrijf uitoefent en betrekking heeft op schuldsanering of schuldbemiddeling.

3. Het onder 1 en 2 gestelde is van overeenkomstige toepassing op toeslagschulden die niet voor 1 juli 2024 bekend zijn gemaakt en betrekking hebben op een tijdvak dat is geëindigd, dan wel een tijdstip dat is gelegen, voor 1 juli 2024;

4. Geen kwijtschelding, wordt verleend indien:

a. de afwijzing het gevolg is van een opgelegde vergrijpboete, een strafrechtelijke veroordeling, fraude met betrekking tot toeslagschulden of omdat er naast de grond voor afwijzing, bedoeld in het eerste lid, een andere grond voor de afwijzing bestond en de belanghebbende de reden voor afwijzing kan herleiden uit de afwijzingsbrief;

b. namens de belanghebbende is verzocht om een heroverweging van de afwijzing door de bevoegde instantie, bedoeld in het eerste lid, en het verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling vervolgens wederom is afgewezen op ten minste één grond die niet is genoemd in het eerste lid onder a en de belanghebbende de reden voor afwijzing kan herleiden uit de tweede afwijzingsbrief;

c. namens de belanghebbende op een later moment een nieuw verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldenregeling is gedaan en dit verzoek is afgewezen op ten minste één grond die niet is genoemd in het eerste lid onder a en de belanghebbende de reden voor afwijzing kan herleiden uit de tweede afwijzingsbrief;

d. naar aanleiding van de beslissing van de bevoegde instantie om geen medewerking te verlenen aan het verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling de belanghebbende aan de rechtbank het verzoek heeft gedaan om de bevoegde instantie te bevelen in te stemmen met de aangeboden buitengerechtelijke schuldregeling en de rechtbank dit verzoek heeft afgewezen op basis van een andere grond dan genoemd in het eerste lid onder a; of

e. aan de belanghebbende, bedoeld in het eerste lid, een herstelmaatregel als bedoeld in artikel 2.7, vierde lid, een tegemoetkoming respectievelijk compensatie als bedoeld in artikel 2.9a, eerste lid, of een compensatie als bedoeld in artikel 2.14h, eerste lid, van de Wet hersteloperatie toeslagen is toegekend.

5. In afwijking van het onder 1 en 2 gestelde verleent de Dienst Toeslagen pas kwijtschelding van een voorlopige terugvordering nadat de definitieve vaststelling over hetzelfde berekeningsjaar bekend is gemaakt.

6. De echtgenoot of geregistreerde partner van de belanghebbende ten tijde van het verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling waarbij de belanghebbende op grond van het eerste lid in aanmerking komt voor ambtshalve kwijtschelding, komt op aanvraag in aanmerking voor kwijtschelding, bedoeld in het eerste lid, indien:

a. de echtgenoot of geregistreerd partner niet zelf een afwijzing heeft ontvangen, bedoeld in het eerste lid;

b. tussen de echtgenoot of geregistreerd partner en de belanghebbende ten tijde van het doen van een verzoek tot medewerking aan een buitengerechtelijke schuldregeling, sprake is geweest van een gemeenschap van goederen, bedoeld in artikel 94 van Boek 1 van het Burgerlijk wetboek; en

c. de echtgenoot of geregistreerd partner gezamenlijk met de belanghebbende heeft gepoogd tot een buitengerechtelijke schuldregeling te komen voor al hun beider schulden.

7. Op een verzoek als bedoeld in het zesde lid besluit de Dienst toeslagen binnen een termijn van acht weken na ontvangst van het verzoek. Deze termijn kan eenmaal met maximaal acht weken worden verlengd.

8. Op een besluit tot ambtshalve kwijtschelding als bedoeld in het eerste lid wordt bij beschikking beslist.

9. Op een aanvraag tot toepassing van ambtshalve kwijtschelding wordt bij beschikking beslist. Dienst Toeslagen neemt dit besluit als bedoeld in de eerste volzin binnen een termijn van 8 weken.

4 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van na de datum van uitgifte in de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en vervalt bij inwerkingtreding Wet tegemoetkoming onterechte afwijzing buitengerechtelijke schuldregeling.

5 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als Besluit kwijtschelding toeslagschulden in het kader van tegemoetkomingsbeleid MSNP]

De citeertitel kan worden afgekort tot: [..]

Dit besluit zal in de Staatscourant worden geplaatst.

Den Haag [datum]

De staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane –
namens deze,

C.H.L.M. van de Louw
Directeur-generaal Toeslagen

Toelichting

Dit besluit ziet op verzoeken tot minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) die in de periode van 1 januari 2014 tot 1 april 2021 zijn gedaan, en destijds onterecht door de Belastingdienst – al dan niet namens de directeur van de Dienst Toeslagen (destijds genoemd Belastingdienst/Toeslagen) – zijn afgewezen. De Belastingdienst en de Dienst Toeslagen hebben, net als andere schuldeisers, de mogelijkheid om een MSNP-verzoek te honoreren of af te wijzen. Bij het onderzoek naar de gevolgen van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) is gebleken dat een registratie in de FSV heeft kunnen leiden tot een geautomatiseerde afwijzing van het MSNP-verzoek. Met het gebruik van de FSV zijn veel van de kernbeginselen van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) geschonden. Hiermee is het vertrouwen in de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen ernstig geschaad. Het is onjuist geweest dat een eventuele registratie in de FSV heeft geleid tot een automatische afwijzing van een MSNP-verzoek. Voorts is uit onderzoek gebleken dat MSNP-verzoeken ook op andere gronden onterecht en automatisch zijn afgewezen. Ook dit had niet mogen gebeuren. Door deze onterechte afwijzingen zijn belanghebbenden met problematische schulden de mogelijkheid tot het realiseren van een schuldevrije start onnodig en aanzienlijk beperkt dan wel in zijn geheel ontnomen.

Het kabinet acht het gepast om belanghebbenden die een onterechte afwijzing hebben ontvangen tegemoet te komen. Specifiek voor belanghebbenden waarbij zonder de onterechte afwijzing van de Dienst Toeslagen een MSNP waarschijnlijk tot stand zou zijn gekomen en daarmee een schuldevrije start voor deze belanghebbenden zou zijn gerealiseerd.

Het tegemoetkomingsbeleid in dit besluit en in het wetsvoorstel Wet tegemoetkoming onterechte afwijzing buitengerechtelijke schuldregeling bestaat uit meerdere onderdelen en heeft betrekking op belanghebbenden van wie in de periode van 1 januari 2014 tot 1 april 2021 een MSNP-verzoek onterecht is afgewezen. Eén van de onderdelen van het kwijtscheldingsbeleid is kwijtschelding van de openstaande schulden bij de Dienst Toeslagen voor belanghebbenden bij wie na de onterechte afwijzing nimmer een MSNP tot stand is gekomen of die niet zijn toegelaten tot een wettelijke schuldsanering (hierna: WSNP). Als de Dienst Toeslagen had ingestemd met het MSNP-verzoek en daarmee een MSNP tot stand zou zijn gekomen, dan zouden de openstaande schulden die ten tijde van het MSNP-verzoek openstonden zijn gesaneerd en dus niet meer kunnen worden verhaald op de toeslaggerechtigde. Het kabinet acht het niet juist om die schulden nu alsnog te innen en vindt daarom kwijtschelding van deze schulden passend. Voorts acht het kabinet het juist om te kijken naar de schulden die mogelijk na de onterechte afwijzing zijn ontstaan. Niet kan worden uitgesloten dat door de onterechte afwijzing en hiermee het verhinderen van de totstandkoming van een MSNP, de schuldenlast is verergerd. Bij problematische schulden zijn er in de regel onvoldoende inkomsten om binnen een afzienbare termijn de openstaande schulden in zijn geheel te voldoen. Het is aannemelijk dat hierdoor bij het uitblijven van een sanering nieuwe schulden zijn ontstaan. Gelet daarop wordt het passend geacht om ook de openstaande schulden die na de onterechte afwijzing zijn ontstaan en op 1 juli 2024 nog openstaan kwijt te schelden.

De Dienst Toeslagen is voornemens de openstaande schulden ambtshalve kwijt te schelden. Aangezien de Dienst Toeslagen weet welke belanghebbenden getroffen zijn door een onterechte afwijzing en zicht heeft op de openstaande schulden, is een verzoek van een toeslaggerechtigde tot kwijtschelding niet nodig. Voorts acht het kabinet het niet passend om de getroffen

toeslaggerechtigde zelf in actie te laten komen. Bij het tegemoetkomingsbeleid wordt gepoogd de uitvoering hiervan zo min mogelijk belastend te laten zijn voor de getroffen en.

Op de grond van artikel 31bis Awir bestaat op dit moment niet de mogelijkheid voor de Dienst Toeslagen om schulden van de getroffen kwijt te schelden. Om ambtshalve kwijtschelding van de openstaande schulden van de getroffen belanghebbenden mogelijk te maken, acht ik het aanvaardbaar om dit besluit vooruitlopend op het wetsvoorstel en met inachtneming van het Afwegingskader beleidsbesluit vooruitlopen op wetgeving³ te nemen. Ik neem daarbij in acht dat dit besluit in het voordeel en in groot belang is voor een kleine groep burgers die naar verwachting al geruime tijd met problematische schulden kampen, waaraan de Dienst Toeslagen mede debet is, en door dit besluit sneller kunnen worden geholpen. Voorts is het besluit toekomst gericht (geen terugwerkende kracht) en doet het recht doet aan het streven van de Dienst Toeslagen om oog te hebben voor de menselijke maat, en kan het besluit naar verwachting op politiek en maatschappelijk draagvlak rekenen. Het besluit om kwijtschelding te verlenen vanwege de genoemde bijzondere omstandigheden is tevens in lijn met een wijziging van artikel 31bis, dat vervalt op een nader te bepalen datum. In 2020 is dit bekend gemaakt maar om uitvoeringstechnische redenen nog niet in werking getreden.

Hierboven is reeds opgemerkt dat het tegemoetkomingsbeleid niet enkel zal bestaan uit kwijtschelding van de openstaande schulden bij de Dienst Toeslagen. De overige tegemoetkomingscomponenten zullen hun grondslag vinden in de wet, waarbij de beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2025 is. Door dit besluit vooruitlopend op deze wet te nemen kunnen de getroffen belanghebbenden bij wie later nimmer een MSNP tot stand is gekomen en die ook niet zijn toegelaten tot de WSNP, al eerder dan 1 januari 2025 herstel plaatsvinden. Het verlenen van kwijtschelding zal resulteren in een lagere schuldenlast en daarmee wordt mogelijk een stuk onrust bij de betreffende toeslaggerechtigde weggenomen.

Voorts is in dit kader van belang dat deze belanghebbenden door de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen actief worden gewezen op schuldhelpverlening voor een nieuw MSNP-traject. De kans van slagen van dit MSNP-traject zal toenemen als de openstaande schulden bij de betreffende instanties zijn kwijtgescholden. De schuldenlast is dan immers lager, met als gevolg dat andere schuldeisers een hoger aanbod zullen ontvangen.

³ Kamerstukken II, 2023/24, 31 066, nr. 1329